

KOKOOMUSNAISTEN MAHDOLLISUUKSIEN MAAILMA 2024–2025

Me Kokoomusnaiset tavoittelemme täydellistä tasa-arvoa yhteiskuntamme jokaisella osa-alueella. Tähän poliittiseen tavoiteohjelmaan olemme koonneet asioita, joita näemme välttämättömäksi edistää kaudella 2024–2025.

Olemme sitoutuneet kaikessa toimimaan sen puolesta, että mahdollisuuksien tasa-arvo ja sitä myöten sukupuolten tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja ihmisoikeudet toteutuvat.

Kokoomusnaiset edistää koulutuksen, sivistyksen ja työelämän tasa-arvoa. Edistämme terveyttä ja hyvinvointia. Toimimme, jotta naisille on turva ja oikeus väkivallattomaan elämään.

Kokoomusnaiset toimii ilmastonmuutoksen estämiseksi ja luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi. Kokoomusnaiset edistää ulko- ja turvallisuuspolitiikan tasa-arvoa: Nato-Suomi on myös naisten!

Maailma ei ole valmis ja tärkeät asiat vaativat puolestapuhujia nyt ja myös tulevaisuudessa.

1

MAHDOLLISUUKSIEN TASA-ARVO

Me Kokoomusnaiset toimimme ja edistämme mahdollisuuksien tasa-arvoa: sukupuolten tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja ihmisoikeuksien puolesta! Kokoomuksen Naisten Liitto toimii sukupuolten tasa-arvon, yhdenvertaisuuden, naisten ja tyttöjen oikeuksien ja perusvapauksien vankkumattomana edistäjänä kansallisesti ja kansainvälisesti.

Kokoomusnaiset edistää yhdenvertaisuutta, demokratiaa ja oikeusvaltioperiaatetta. Kokoomusnaiset toimii aktiivisesti kaikenlaisen syrjinnän ja rasismien estämiseksi. Pidämme välttämättömänä, että jokainen Suomessa asuva kokee olevansa turvassa ja hyväksytty. Kaikilla

Suomessa tulee olla samanlaiset mahdollisuudet ja oikeudet. Haavoittuvassa asemassa olevista tulee pitää huolta.

Kokoomusnaiset sitoutuu ja osaltaan edistää kansainvälisiä naisten oikeuksia ja ihmisoikeussopimuksia, kuten YK:n kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevaa yleissopimusta (CEDAW), jonka tavoitteena on edistää ihmisoikeuksien tasa-arvoista toteutumista. Kokoomusnaiset sitoutuu edistämään YK:n Pekingin naisten oikeuksien julistusta ja toimintaohjelmaa ja sen raportointia vuonna 2025.

Useat maamme hallitusohjelman tasa-arvon kirjaukset perustuvat Kokoomuksen Naisten Liiton ja muiden naisjärjestöjen pitkäaikaiseen vaikuttamistyöhön.

Suomea pidetään sukupuolten tasa-arvon mallimaana. Kuitenkin Suomen sijoitus EU:n tasa-arvoinstituutin indeksissä 2023 on laskenut sijalle kahdeksan (perustuu vuosien 2021–22 tuloksiin, vuoden 2022 indeksissä sijoitus oli neljäs). Yhteiskuntamme tarvitsee jatkuvaa kehittämistä, jotta myös sukupuolten tasa-arvo ja yhdenvertaisuus toteutuvat ja pysymme mukana muiden EU-jäsenvaltioiden ja Pohjoismaiden kehityksessä.

Sitoudumme

- turvaamaan pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuuden ja tasa-arvoiset palvelut talouspolitiikalla, joka on kestävä ja vastuullista
- laatimaan ja toteuttamaan kunnianhimoisesti hallituksen tasa-arvo-ohjelmaa tasa-arvoselonteon suunnassa
- toteuttamaan hallitusohjelman sukupuolten tasa-arvon ja naisten oikeuksien kirjauksia
- hallituksen tiedonantoon sekä laatimaan kunnianhimoisesti ja toteuttamaan aktiivisesti sen toimintaohjelmaa rasismien vastustamisessa, sukupuolten tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja syrjimättömyyden lisäämisessä
- nostamaan esiin sukupuolivaikutusten arvioinnin lisäämistä lainsäädäntöhankkeissa ja sukupuolitietoisien budjetoinnin kehittämistä
- lisäämään tasa-arvo-osaamista kaikkeen päätöksentekoon yhteiskunnan eri tasoilla ja eri osa-alueilla, järjestämään tiedonannon mukaista yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokoulutusta poliittiselle ja virkamiesjohdolle, vaikuttamaan siihen, että yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen sisältyy entistä vahvemmin ministeriöiden alaiseen hallinnon tulohajaukseen
- ehkäisemään moniperusteista ja risteävää syrjintää ja edistämään maahanmuuttaneiden naisten, vammaisten naisten ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen asemaa
- toimimaan osaltaan yhdessä Kokoomuksen ja laajasti eri sidosryhmien ja muiden naisjärjestöjen kanssa vahvana ja aktiivisena vastavoimana kansainväliselle ja kansalliselle anti-gender -liikkeelle
- vetoamaan evankelis-luterilaiseen kirkkoon, että se noudattaa sukupuolineutraalia avioliittolakia ja jatkossa vihkii samaa sukupuolta olevat kirkossa
- nostamaan ikäihmisten arvostusta ja poistamaan ikäsyrjintää

- nostamaan esiin tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden ajankohtaisia teemoja ja viemään niitä vahvasti vaikuttaen eteenpäin
- lisäämään sukupuolten tasa-arvon tavoitteita EU:n tulevaan strategiseen ohjelmaan.

2

KOULUTUS JA TYÖELÄMÄ

Koulutuksen, sivistyksen ja työelämän tasa-arvoa! Luotamme tiedon, taidon ja sydämen sivistykseen. Tasa-arvoisen ja laadukkaan koulutusjärjestelmän ylläpitäminen vaatii pitkäjänteistä työtä. Korkea osaamisen ja koulutuksen taso aina varhaiskasvatuksesta korkea-asteen koulutukseen saakka on yhteiskuntamme voimavara. Jokaiselle lapselle tulee varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa luoda pohja tulevaan.

Suomi on jäljessä muita Pohjoismaita varhaiskasvatukseen osallistumisessa. Suomi on yksi EU-maiden eniten sukupuolen mukaan eriytyneitä maita koulutuksessa ja eri ammateissa. Vaikka hoivavastuun tasainen jakautuminen on ollut tavoitteena jo pitkään, naiset käyttävät silti edelleen valtaosan perhevapaista ja vastaavat ikääntyvien omaishoidosta. Nykyinen lainsäädäntö ei ole osoittautunut riittävän tehokkaaksi suojaksi raskaana oleville tai perhevapaalta palaaville.

Naisen palkkaeuro on jäänyt 84 senttiin. Suomalaisista yrittäjistä kolmannes on naisia ja suurin osa yksinyrittäjiä. Yrittäjänaisista 40 prosenttia ansaitsee alle 2000 euroa kuukaudessa.

Maahanmuuttaneet naiset kohtaavat työelämässä ja työn saamisessa rakenteellista syrjintää ja rasismia. Iältään 25–54 -vuotiaista maahanmuuttaneista naisista 43 prosenttia on suorittanut korkea-asteen tutkinnon, mutta vain noin puolet on mukana työelämässä. Matala työllisyysaste ei selity esimerkiksi kielitaidon puutteilla.

Suomessa oli vuoden 2021 lopussa 1,3 miljoonaa yksinasuvaa. Yksinasuvia on asutokunnissa lähes puolet ja suurimmissa kaupungeissa jo yli puolet. Siitäkin huolimatta yksinasuvien taloudellinen ja lainsäädännöllinen asema ei ole yhteiskunnassamme yhdenvertainen suhteessa perinteisiin perheisiin tai parisuhteessa eläviin.

Kunnat ovat suuressa murroksessa, kun sosiaali- ja terveyspalvelut ovat siirtyneet hyvinvointialueiden vastuulle ja TE-palvelut siirtyvät kunnille vuonna 2025. Kuntien erityispiirteet korostuvat.

Pidämme keskeisenä

- lisätä varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten määrää, erityisesti maahanmuuttaneiden lasten osallistumista

- vahvistaa perusopetukseen riittäviä perustietoja ja -taitoja ottaen erityisesti huomioon äidinkielen, matematiikan ja yleissivistävien aineiden ja taitojen oppiminen
- vähentää eri koulutus- ja ammattialojen sukupuolen mukaista eriytymistä
- estää kouluissa ja oppilaitoksissa sukupuoleen perustuvaa ja seksuaalista häirintää, kiusaamista ja väkivaltaa sekä tehostaa niiden vastaista työtä
- ottaa käyttöön olemassa olevia toimintamalleja ja kehittää uusia moniammatillisia eri hallinnonaloja yhdistäviä toimintamalleja koulukiusaamisen ja -väkivallan estämiseksi, turvataan tiedonkulku eri toimijoiden välillä ja vahvistetaan opettajakoulutuksessa ilmoitusvelvollisuuden esiintuomista
- lisätä varhaiskasvatuksessa ja peruskoulussa tunnetaitojen kasvatusta
- luoda keinoja parantaa poikien oppimista ja koulumenestystä
- lisätä ammattioppilaitosten liikunnan ja yleissivistävien aineiden oppimäärää
- saada liikunnanopettajia peruskouluun ensimmäisestä luokasta lähtien ja sitä kautta vahvistaa lasten motorisia perustaitoja ja liikunnalliseen elämäntapaan oppimista
- kehittää uskonnonopetusta uskonnon lukutaidon ja kaikille yhteisen katsomusaineen suuntaan
- lisätä vanhemmuuden tukea kohdennetuilla varhaisen puuttumisen, tuen ja hoidon palveluilla
- toteuttaa uusi perhevapaajärjestelmä kunnianhimoisesti siten, että miesten käyttämä perhevapaiden määrä merkittävästi lisääntyy - arvioidaan järjestelmää, miten se tukee vanhempien jaksamista ja tarjoaa molemmille vanhemmille tasavertaisen mahdollisuuden osallistua työelämään ja muodostaa vahva suhde lapsen kanssa
- kehittää perhevapaajärjestelmää siten, että vanhempien kiintiöitä kasvatetaan ja vähennetään mahdollisuutta päivärahapäivien luovuttamiseen - kiintiöinnissä otetaan huomioon monimuotoiset perheet ja turvataan mahdollisuus jakaa perhevastuuta vanhempainpäiviä jakamalla
- lisätä perhevapaiden, hoivavastuun ja vanhemmuuden kustannusten tasaista jakautumista molempien vanhempien työnantajien kesken ja siten parantaa naisten työmarkkina-asemaa
- poistaa kotihoidontuki asteittain
- täsmentää lainsäädäntöä (palvelusuhde- ja työsopimuslainsäädäntö) ehkäisemään tehokkaasti raskaus- ja perhevapaasyrjintää, raskaus- ja perhevapaa ei ole perusteltu syy olla tekemättä tai jatkamatta määräaikaista työsopimusta
- luoda mahdollisuuksia ikääntyvien naisten vanhuuseläkkeen aikaiseen työssäkäyntiin
- torjua työelämässä erityisesti naisiin kohdistuvaa ikäsyryntää
- lisätä kuntien ja hyvinvointialueiden toimia ikääntyvien osallisuuden ja hyvinvoinnin lisäämiseksi

- kiinnittää tulevassa eläkeuudistuksessa erityistä huomiota naisten eläkkeiden muodostumiseen ja uudistuksen sukupuolivaikutuksiin
- lisätä aktiivisia toimia maahanmuuttaneiden naisten, vammaisten naisten ja muiden työelämässä aliedustettujen ryhmien työllistymiseksi
- sitoutua samapalkkaisuuden ja palkka-avoimuuden toteutumiseen ja samapalkkaohjelman uudistamiseen vastaamaan uudistuneita työmarkkinoita
- puuttua tehokkaasti seksuaaliseen häirintään työpaikoilla, tehdä häirinnän käsittelystä velvoittavaa tasa-arvosuunnitelmissa ja työsuojelun toimintaohjelmissa, uudistaa työturvallisuuslakia sukupuoleen liittyvän häirinnän ja seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisemiseksi
- kasvattaa naisten osuutta pörssiyhtiöiden hallituksissa 40 prosenttiin EU-direktiivin mukaisesti yli 250 työntekijän yrityksissä, kannustaa pienempiä yrityksiä toimimaan samoin
- kiinnittää huomiota yksinyrittäjien toimintaedellytyksiin ja sosiaaliturvaan
- panostaa työpaikkojen työkyvyn ylläpitämiseen ja tukemiseen paremmalla työterveyden kanssa tehtävällä yhteistyöllä ja varhaisella puuttumisella, järjestää työnantajille ja pienyrittäjille välineitä osaamisen ja varhaisen tuen mallin käyttöönotosta
- mahdollistaa naisten toimiminen pappina kaikissa tilanteissa Suomen evankelisluterilaisessa kirkossa sekä kiinnittää huomiota naisten etenemiseen johtotehtäviin evankelisluterilaisessa kirkossa
- tukea naisten etenemistä yliopistojen ja muiden oppilaitosten johtotehtäviin
- luoda rakenteita naisten osallistumiseksi ja etenemiseksi urheilun johtamisen ja valmennuksen tehtäviin.

3

ELÄMÄ ILMAN VÄKIVALTA

Naisille turvaa ja oikeutta väkivallattomaan elämään! Naisiin kohdistuva väkivalta on yksi Suomen vakavimmista ihmisoikeusongelmista. Suomi on EU:n toiseksi väkivaltaisim maa naisille. Parisuhteessa tapahtuvat naisten surmat ja pahoinpitelyt ovat kansainvälisessä vertailussa korkealla tasolla. Naisiin kohdistuva väkivalta ei ole vähentynyt huolimatta lisääntyneistä toimista sitä vastaan. Erityisen suuressa vaarassa ovat haavoittuvassa asemassa olevat naiset. Vammaiset naiset kohtaavat 2–4-kertaisesti väkivaltaa ja väkivallan uhkaa vammattomiin naisiin verrattuna. Esteettömyys ei aina toteudu väkivallan uhreille suunnatuissa palveluissa.

Suomi on sitoutunut Euroopan neuvoston yleissopimukseen naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemiseksi ja torjumiseksi (Istanbulin sopimus). Suomi on saanut sopimuksen valvontaelimeltä laajasti huomautuksia, joihin tulee vastata ensi tilassa.

Pidämme välttämättömänä

- kieltää sovittelu kaikissa lähisuhdeväkivaltapauksissa
- täydentää rikoslainsäädäntöä maalittamiseen puuttumisen tehostamiseksi
- tunnistaa ja torjua nk. kunniaan liittyvää väkivaltaa
- kriminalisoida tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen kaikki muodot ja alaikäisen tytön vieminen ulkomaille sukupuolielinten silpomista varten
- säättää pakkoavioliitot rangaistaviksi rikoslaissa ja mahdollistaa pakkoavioliittojen mitätöinti
- laatia lähisuhdeväkivallan ehkäisytyötä selkiyttävä laki, joka selventää kuntien, alueiden ja valtion yhteistyötä, rooleja ja vastuita naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemisessä
- varata riittävät resurssit Istanbulin sopimuksen toimeenpanoon ja mitata ja arvioida sen toimeenpanoa
- lisätä monialaista työtä naisiin kohdistuvien parisuhdesurmien estämiseksi
- nostaa kriminaalipoliittiseen ohjelmaan nk. perusmuotoisen raiskauksen vähimmäirangaistus kahteen vuoteen ja törkeiden raiskausten rangaistusten alaraja vähintään kolmeen vuoteen
- lisätä poliisin, syyttäviviranomaisten ja tuomioistuinlaitoksen koulutusta, tietoisuutta ja tietämystä tunnistaa naisiin kohdistuva väkivalta
- lisätä vankeinhoidossa moniammatillista ja kuntouttavaa työtä, kehittää vankeinhoidon nais erityistä toimintaa edelleen
- toimeenpanna tehokkaasti seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistus ja kouluttaa viranomaiset sen sisällöstä
- kehittää kouluissa annettavaa seksuaali- ja lisääntymisterveys- ja oikeuskasvatusta vahvistamalla opetusta seksuaalisesta itsemääräämisoikeudesta ja suostumuksesta
- lisätä turvakotipaikkojen määrää ja saavutettavuutta sekä turvakotijaksojen jälkeisen asumisen mahdollisuuksia, perustaa turvakoti saamelaisalueelle, järjestää turvakotipaikkoja päihdeongelmallisille ja väkivaltaa kokeneille naisille, erityisesti pääkaupunkiseudulla
- lisätä edelleen seksuaalirikoksia kohdanneiden tukikeskuksia
- laatia ihmiskaupan vastainen toimintaohjelma ja keskittää osaamista hyvinvointialueilla ihmiskaupan uhrien tunnistamiseksi

- vaikuttaa siihen, että kaikkien väkivaltaa kohdanneiden tukipalvelut ovat esteettömiä ja saavutettavia sekä kiinnittää erityistä huomiota ikääntyneiden naisten, vammaisten naisten ja maahanmuuttaneiden naisten kohtaamaan väkivaltaan
- tarkastella sähköisen valvonnan vaikutuksia lähestymiskiellon noudattamiseksi ja tehokkuuden parantamiseksi.

4

TERVEYTTÄ JA HYVINVOINTIA

Terveyttä ja hyvinvointia! Mielen terveyden ongelmat koskettavat jopa joka toista suomalaista jossain vaiheessa elämää. Parantamalla mielen terveyspalveluihin pääsyä voitaisiin vähentää merkittävästi mielen terveysongelmista johtuvia sairauspoissaoloja ja työkyvyttömyyttä. Rintasyövän systemaattinen seulonta tutkitusti vähentää kuolleisuutta.

Naisten ja perheiden näkökulma on välttämätöntä ottaa huomioon sosiaaliturvan uudistuksessa.

Haavoittuvassa asemassa olevista naisista tulee pitää huolta. Vammaiset äidit ja perheen perustamista suunnittelevat vammaiset naiset kohtaavat usein asenteellista ja rakenteellista syrjintää.

Kansainväliset ihmisoikeussopimukset velvoittavat paperittomien terveydenhuollon järjestämiseen. Oikea-aikaisella hoidolla voidaan ehkäistä hoidon tarpeen muuttumista kiireelliseksi ja entistä vakavammaksi.

Lapsettomuuden taustalla on monenlaisia syitä. Hedelmöityshoidot osaltaan lisäävät syntyvyyttä.

Jokaisella ihmisellä on oikeus nauttia ja saada positiivisia kokemuksia liikunnasta. Oikeus liikuntaan kuuluu kaikille perustuslain nojalla osana sivistyksellistä perusoikeutta. Resursseja terveyttä edistävään liikuntaan ja sitä tuottavien toimijoiden elinvoiman ylläpitämiseen on lisättävä, jotta edistämme hyvinvointia ja liikuntakulttuuria.

Pidämme välttämättömänä

- turvata lasten ja nuorten mielen terveyspalveluiden terapiatakuu ja parantaa hoitoon pääsyä mielen terveyspalveluihin kaikissa ikäluokissa, toimia mielen terveysstrategian 2020–2030 mukaisesti
- varmistaa naisille kohdistuvat oikea-aikaiset palvelut sosiaaliturvan uudistuksen yhteydessä
- laajentaa rintasyöpäseulonnan 50–69 -vuotiaista 40–80 -vuotiaille
- turvata kaikkien seksuaali- ja lisääntymisterveys ja -oikeudet, mm. laajentamalla maksuton ehkäisy valtakunnalliseksi kaikille alle 25-vuotiaille ja parantamalla ehkäisyneuvontaa

- lisätä terveydenhuollon ja neuvoloiden ammattilaisten tietotaitoa vammaisten naisten äitiydestä, raskaudesta ja vammaispalveluiden yhdistämisestä äitiyspalveluihin
- hakea ratkaisuja ikääntyneiden tasa-arvoiseen ja yhdenvertaiseen palvelujen saatavuuteen, tehdä tukitoimia ikäihmisten yhdessä asumiseen ja muutosta aiheutuviin kuluihin, mahdollistaa ikäihmisten osallisuus ja yhteisöllisyys, liikkumisen esteettömyys ja julkisen ja kutsuliikenteen käyttäminen
- luoda ikääntyvien ikäneuvolat hyvinvointialueille, mahdollistaa myös kotihoidossa olevien ikäihmisten ulkoilu
- yhtenäistää hyvinvointialueiden, kuntien ja koulujen kanssa oppilashuollon terveys-, liikunta- ja kulttuuripalvelut
- turvata paperittomien henkilöiden oikeus kiireettömään terveydenhuoltoon ottaen huomioon erityisesti raskauteen ja synnytykseen liittyvä hoito ja alaikäisten oikeudet terveydenhuoltopalveluihin koko Suomessa
- kiinnittää huomiota hedelmöityshoitojen yhdenvertaiseen saatavuuteen, palautetaan yksityisten hedelmöityshoitojen Kela-korvaus
- kiinnittää erityistä huomiota naisille suunnatun ehkäisevän päihdetyön järjestämiseen
- järjestää raskaudenkeskeytyksen jälkeistä henkistä tukea
- uudistaa vuodelta 1970 peräisin oleva laki sterilisaatiosta pohjoismaisen mallin mukaan mm. laskemalla ikäraja 25 vuoteen ja poistamalla vaatimus puolison hyväksynnästä
- jatkaa itsemurhien ehkäisyohjelman toimeenpanoa
- kiinnittää huomiota omaishoitajien jaksamisen tukemiseen
- palauttaa Kela-korvausmallin uudistamisen yhteydessä Kela-korvaus fysioterapiapalveluihin, mahdollistaa kotitalousvähennyksen käyttö kotona tapahtuvaan kuntoutukseen
- nopeuttaa hoitopääsyä ja purkaa hoitonoja palveluseteleitä ja ostopalvelumahdollisuuksia hyödyntämällä
- yhtenäistää kuukautisten aiheuttamien kipujen hoitoa, kiinnittää huomiota kuukautisköyhyyteen
- ottaa huomioon liikunta ja kulttuuri osana hyvinvointia, terveyttä, mielenterveyttä ja arjen sujuvuutta
- varmistaa mahdollisuus liikuntaan osaksi arkea kaikissa ikäryhmissä: elämäntapaohjausta neuvoloihin, lisää liikettä varhaiskasvatukseen ja opetukseen, liikuntaneuvontaa työyhteisöihin sekä liikunta osaksi jokaista päivää ikääntyneiden palvelutaloissa.

ILMASTO JA YMPÄRISTÖ

Ilmastonmuutoksen estäminen ja luonnon monimuotoisuuden edistäminen! Kokoomusnaiset on sitoutunut edistämään ympäristö- ja ilmastoasioita niin paikallisesti kuin kansainvälisestikin. Tavoitteenamme on jättää tuleville sukupolville parempi maailma, jossa ympäristö ja ilmasto ovat tasapainossa ja eläinten hyvinvointi on turvattu.

Huolehtiminen ympäristöstä ja eläinten hyvinvoinnista ovat olennainen osa sivistystä. Eläimet ja luonto ansaitsevat kunnioituksen ja arvostuksen myös omana arvonaan, riippumatta ihmisen tarpeista. Haluamme korostaa ympäristön ja ilmaston suojelemisen merkitystä sekä kannustaa kestävän kehityksen edistämiseen.

Suomen on kannettava laajempaa maailmanlaajuista vastuuta ympäristöasioissa. Meidän tulee tarjota myös jatkossa apua ja osaamista kansainväliseen yhteistyöhön kriisien hallinnassa, ympäristön- ja luonnonsuojelussa sekä kestävän kehityksen edistämisessä. Ympäristövaikutukset on otettava huomioon kaikessa päätöksenteossa.

Euroopan unionin vihreän kehityksen ohjelma ja kestävä sininen talous tukevat Suomen tavoitteita Itämeren ja maailman merien tilan parantamiseksi ja tarjoavat merkittäviä taloudellisia mahdollisuuksia. Vaikka vesien tila Suomessa on yleisesti melko hyvä, vuoden 2019 ekologisen tilan arvion mukaan järvien pinta-alasta 13 prosenttia ja jokivesistä kolmannes ei yllä hyvään tilaan. Suurimpia ongelmia ovat rehevöityminen ja liettyminen.

Ilmastopolitiikkaa pidetään usein sukupuolineutraalina. Naiset ja nuoret ovat valmiimpia tekemään ja tukemaan ilmastomyönteisiä päätöksiä. Ilmasto- ja energiastrategian sukupuolivaikutukset on arvioitu vuonna 2021. Sukupuolten välillä todettiin eroja kuluttajina ja päätöksentekijöinä. Päästöjen vähentämiseen tähtäävät toimenpiteet vaikuttavat eri sukupuolten elämään, mahdollisuuksiin ja asemaan yhteiskunnassa eri tavoin. Naisten osallisuutta ilmastopolitiikassa ja sen päätöksenteossa tulee lisätä. Naisvaltaisilla aloilla mahdollisuus tehdä etätyötä on usein vähäinen. Naiset liikkuvat muita enemmän jalan, pyörällä ja julkisilla liikennevälineillä.

Pidämme keskeisenä

- lisätä ilmastopolitiikan budjetoinnin sukupuolitietoisuutta, purkaa ilmastotoimista hyötyvien alojen sukupuolisegregaatiota
- ottaa huomioon sukupuolten tasa-arvo kaupunkien ja kuntien suunnittelussa, sitoutua toimimaan kunnissa Eurooppalaisen paikallis- ja aluehallinnon tasa-arvon peruskirjan periaatteiden mukaisesti
- jatkaa toimivien joukkoliikenneyhteyksien kehittämistä ja panostaa ratkaisuihin uusiutuvan energian käyttöön

- kannustaa lainsäädännön ja verotuksen keinoin ympäristöystävällistä kulutusta ja liikkumista
- edistää luonnonvarojen kestäväää käyttöä erityisesti vähentämällä fossiilisten polttoaineiden käyttöä ja siirtymällä kohti uusiutuvaa energiaa
- siirtyä kertakäyttökulttuurista kohti kestäväää kierto- ja jakamistaloutta, hyödyntää teknologiaa ympäristönsuojelussa
- edistää ympäristöystävällisiä menetelmiä tuotannossa, jakelussa ja kuljetuksissa sekä materiaalien uusiokäytössä, panostaa ympäristö- ja energia-alan tutkimukseen ja kehitykseen
- tukea ympäristöystävällisiä ratkaisuja ruoantuotannossa, esimerkiksi hiiltä sitovia käytäntöjä ja ruokahävikin vähentämistä, kuluttajille on tarjottava tietoa ruuan alkuperästä ja valmistusolosuhteista ja korostettava kasvisruoan ekologisuutta ja terveellisyttä
- estää luonnon köyhtymistä järjestelmätason muutoksilla, kiinnittää erityistä huomiota metsänhoitomenetelmiin ja biodiversiteetin säilymiseen Suomessa, EU:n on toimittava ympäristöasioissa globaalina edelläkävijänä
- tuettava uhanalaisten lajien suojelua, kuten saimaannorpan pelastamista ja verkkokalastuksen rajoittamista sen levinneisyysalueilla, eläinsuojelulain uudistuksen on perustuttava viimeisimpään tieteelliseen tietoon ja otettava huomioon eläinten itseisarvo ja hyvinvointi
- kiinnittää erityistä huomiota vesiensuojelun poliittiseen päätöksentekoon ja käytännön toimiin, jatkaa kunnianhimoisella otteella vesiensuojelun tehostamisohjelmaa ja Saaristomeren ohjelmaa.

6

TURVALLISUUS JA KANSAINVÄLISYYS

Ulko- ja turvallisuuspolitiikan ja kansainvälisyyden tasa-arvoa: Nato-Suomi on myös naisten!

Sukupuolten tasa-arvo ja naisten oikeudet ovat Suomen ulkopoliittikan prioriteetti, jota tulee jatkaa aktiivisesti. Myös turvallisuuspolitiikassa on jatkossa otettava aiempaa paremmin huomioon tasa-arvonäkökulmat. Ilman sukupuolten tasa-arvoa, naisten oikeuksia ja naisten osallistumista ei ole kestäväää rauhaa.

Suomesta on tullut puolustusliitto Naton jäsen keväällä 2023. Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa on jatkunut helmikuusta 2022. Terroristijärjestö Hamas hyökkäsi Israeliin lokakuussa 2023. Talebanit valtasivat Afganistanin elokuussa 2021. Tyttöjen kouluttautuminen, naisten työnteko, osallistuminen järjestötoimintaan ja vapaa liikkuminen julkisilla paikoilla on kielletty. YK:n

erityisedustajan mukaan Afganistanin naisten ja tyttöjen vakava sorto ja systemaattiset ihmisoikeusloukkaukset voidaan katsoa sukupuoleen perustuvaksi vainoksi ja apartheidiksi. Iranin naiset kamppailevat vapautensa puolesta. YK:n mukaan maailman yli 600 miljoonaa naista ja tyttöä asuu konflikti- ja kriisialueilla. Sukupuolten tasa-arvoa ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjä ja muita vähemmistöjä vastustava maailmanlaajuinen anti-gender -liike valtaa alaa Euroopan unionissa.

Vuonna 2021 naisia ilmoitettiin Suomessa ennätysmäärä vapaaehtoisen asepalveluksen suorittajiksi. Puolustusvoimat on ilmoittanut tavoitteekseen lisätä asepalvelukseen hakeutuvien naisten määrä 2 000:een. Samaan aikaan myös reservissä olevien naisten määrä kasvaa. Naisjärjestöt ympäri Suomen tekevät merkittävää työtä kansallisen resilienssin puolesta.

Suomi pärjää parhaiten, kun olemme aktiivinen osa länttä ja Eurooppaa, paitsi turvallisuudessa ja taloudessa, myös arvokysymyksissä. Vahva Euroopan unioni merkitsee vahvempaa itsenäistä Suomea.

Vaikutamme, siihen että

- ulkopolitiikalla edistetään sukupuolten tasa-arvoa ja tähän toimintaan sisältyvät tavoitteet, seurantajärjestelmä ja raportointi, sukupuolten tasa-arvoa edistävä ulkopolitiikka otetaan käyttöön sekä nimetään tasa-arvosta vastaavat yhteyshenkilöt osastoittain ja Suomen edustustoihin
- Suomi YK:n ihmisoikeusneuvoston jäsenenä toimii rohkeasti naisten ja tyttöjen ihmisoikeuksien puolesta ja tukee naisihmisoikeuspuolustajia
- Suomi jatkaa yhteistyössä EU:n, YK:n ja muun kansainvälisen yhteisön kanssa tukeaan Afganistanin naisten ja tyttöjen oikeuksien tukemiseksi, tavoitteena vapaus elää, käydä koulua, opiskella, tehdä työtä, vastata omasta kehostaan
- tuetaan systemaattisesti naisten oikeuksia, seksuaali- ja lisääntymisterveyttä ja -oikeuksia sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen ja muiden vähemmistöjen oikeuksia sekä tunnustetaan globaali, EU:ssa ja Suomessa toimiva anti-gender liike, joka vastustaa ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa
- mahdollistetaan naisten osallistuminen laajasti ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan siten, että Nato-Suomi on myös naisten, kiinnitetään huomiota sukupuolten tasa-arvoon Natoon tehtävissä rekrytoinneissa - kansainväliset järjestöt myös turvallisuuspolitiikassa odottavat Suomelta sukupuolten tasa-arvon osaamista ja naisia johtotehtäviin
- lisätään vapaaehtoisten naisten etenemistä kokonaisturvallisuuden tehtäviin mm. rajaturvallisuudessa ja pelastuspalvelussa sekä turvallisuuspolitiikan kansainvälisissä ja EU-tehtävissä
- tuetaan EU:n toimia naisiin kohdistuvan väkivallan vastustamiseksi Istanbulin sopimuksen mukaisesti, toimeenpannaan naisiin kohdistuvan väkivallan EU-direktiivi kunnianhimoisella otteella
- edistetään reservissä olevien naisten mahdollisuutta osallistua sotilaalliseen kriisinhallintaan

- laajennetaan kutsunnat koko ikäluokalle ja tarkastellaan naisten osallistumista puolustusvoimissa, tuetaan naisten etenemistä urallaan ja kiinnitetään huomiota naisten määrään puolustusvoimien ja kokonaisturvallisuuden johtotehtävissä, otetaan huomioon naisten vaatimat erityisjärjestelyt puolustusvoimissa mm. varusteiden turvallisuuden ja sopivuuden suhteen
- puututaan aiempaa tehokkaammin Puolustusvoimissa ja kriisinhallinnassa esiintyvään seksuaaliseen häirintään ja naisiin kohdistuvaan väkivaltaan
- lisätään valtakunnallisten ja alueellisten maanpuolustuskurssien sisältöön kokonaisturvallisuuden edistämistä naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäiseminen ja estäminen
- lisätään naisten osallistumista ja päätöksentekoa rauhanprosesseissa ja -välityksessä sekä konfliktien ehkäisyssä, kriisinhallinnassa ja varautumisessa YK:n Naiset, rauha ja turvallisuus 1325 -päätöslauselman ja Suomen neljännen toimintaohjelman mukaisesti.